

ШЫҢ

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди
Советинин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

1925 чылда
үтүлүлгөсү

1965 ч.
ФЕВРАЛЬ
24
СРЕДА
№ 45 (6064).

Өртөө 2 көп.

СЭТА-НЫҢ ДЫННАДЫ

Черниц «Босмос-57» деп кылмал спутниктинин элчеглиг салып үндүрүшкүчү Совет Эвилелинге 1965 чылдың февраль 22-де кылган.

1962 чылдың марттын 16-за СЭТА-ның чарлааны программаны баураар космос дегемининг шийчелдериңге үргүчүлөргө көрдүнгөн эртем аппаратуразын спутникте тургускан.

Спутникти мындыг параметрлериг кылдыр орбитага салып үндүргөн:

- долганырынын аге үези — 91,1 минута;
- Черниц кырындан эң-не ырай баарынын кемчээли (апогейге) — 512 километр;

— Черниц кырынга чоок артерининг кемчээли (перигейнге) — 175 километр;

— орбитаның экваторже ийленчээниң булуну — 64 градус 46 минута.

Эртем аппаратуразындан алгыда «Босмос-57» деп спутникте бар чүдүлөр болза: 19,997 мегатерг частотага ажылдап чорутуу радиомаччылык; орбитаның аземетилерин ылаптыг кемчээрликтерге радиосистема; приборларын болгаш эртем аппаратуразынын ажилынын дугайында медээлерни Черже дамчыларынга тергээр радиотелеметриктинг система.

Спутникте тургускал аппараттура чогулчалыг ажылдап чорутуу. Кээп турар информацияны таарыштырылга-салапта төзү ажылдап кылып турар.

КАНДИДАТ ДЭЭШ АГИТАЦИЯ

Ажылчы чоннар депутаттарының чер-чер Советтеринге сонгулда кампаниязынын бир чутуга чадазы эрттип турар. Бистинг республиканың бугурулгасар, албан организациалар коллективтери болгаш ажылчы чоннарнын хойниги организациалары чер-чер Советтерининг депутаттарыга кандидаттар кылдыр бугурулганын дыка хей мурнакчыларын, совет ителгилерининг илелкейлиг төлөөлөрүн депшикти үндүргөндөр. Чер-черинин Совет организациалары чон боттарынын эң төлөтүг оолдар, кыстарын депшиктип турар дээрин чер болганга болгудула депшиктип хуралдары болгаш депутаттарга кандидаттарны бугурутуп турар өй көргүскөн. Бо дээрге, сонгучулар кандидаттарын шийин аларын белик харысагалык-биле көрүп, аңаа бугу тала-биле илелкейлиг киришкенни дерчидип турар.

Республиканың район, хоорай, суур болгаш кээзе Советтеринге депутаттарын кандидаттарында ажылчыларын, колхозчуларын, ителгилерининг хей санын төлөөлөрүн, ийниги эрге-ажым дээр могай чок куш-ажым-биле, белик медресиди болгаш илелкейлиг чорутуу-биле чонун илелгил, хуялдулун болгаш бугурулган чаалап алган кишилер кирип турар. Республиканын хоочун башкыларын бирээни, РСФСР-ниң школаларын алдарыг башкыны З. Д. Сапогова, «Төзүлүш» союзтуң хоочун механизатору Ф. М. Дегурка, «Тыва кобальт» комбинаттын чер өрүмнечини В. И. Фомин, Овур районуң «Кызыл туу» колхозунун даргазы С. Ч. Семен, анык режиссер С. Л. Оюу, Автошосселге заводтун директору А. М. Самойленко, Чадаана столовазынын повара Анна Хуреймей, «Тикелде» союзтуң хойжуу Оюу Дажы-оол, «Шекспир» союзтуң директору В. М. Бопов, Овур районуң уруталары И. Е. Зайковская дээр өскө-даа кандидаттар сонгучуларын илелгил күтүшкөн, политиктиг болгаш ажил-агыг сонгучуларын шийтирилгесинге боттуп, илелкейлиг кирип шыдаар деп чонун бугурулгас хураалары депшиктенер. Депшиктинген кандидаттарын аразында Советтеринг депутаттарынын кандидаттарына эң баштай депшиктип турар чаз, мергежилдиг, ийнигилик кишилер база эвээш эес.

Чонун айыччалы, чер-черин Совет организациалары чонун төлөөлөкчиси болуп депутат чон политиктиг, моральдыг болгаш ажил-агыг белик шынарларын болурун негеп турар.

Бистинг депутаттарыныс улустун тура-соруун илереди, Совет бугурулгас бугу ажил-чорудулгасын, ажил-агыг культура тургуушкунуну херээн шийтирилгесинге, чонун амырал-хандырылгасын экижидеринге боттуп болгаш илелкейлиг кирип хулаалгелит. Коммунизм тургуушкунун амы үе-чадаанында улус ажил-агыгын үлдүртүгү Советтеринг өзүп турар ролун депутаттарын коллективтиг күженишкенин, чогаалдык ажил-херээ шийтирилеп шыдаар. Ынчанга, депутаттарга кандидаттар дээр агитация бо талазы-биле улут болду ойнаар ужураут.

Советтеринг депутаттарына кандидаттарын хулаа болгаш ажил-иши шынарларын хулаалгас болгаш парлалга эң-не калбаа-биле, бугу таладыг чутулгас көрүп хандылар деп партианың Программанын негелдиг депутаттарга кандидаттар дээр агитацияга боттуп хамааржыр. Ынчанга кандидат дээр агитация, кандидаттар-биле сонгучуларын ужуражылгалар, депутаттарга чонун бээр чагыларын калдырлаа хередишкенин болгаш хоочун мактаалынар чокка, ажил-херекчи байдалга эркен турары чутула. Депутат бугуру чон-биле бады, оларын өмүзүлгө эң-не чыгырга организациалар ажил-лаар, оларын күзел-соруун боттадылар чүзе болганда, кандидат бугурулган моральдыг, ажил-иши шынарларын сонгучу бугуру билген турар ужураут. Бо чутула соругулар партиа организациаларын шүүт үлдүртүлгас-биле агитпунктулар болгаш бистинг хей санын агитаторларының боттадылар.

Ажылчы чон бодунун, сонгучуларын боттадылар белик негелдиг. Депутаттарга кандидаттарын политиктиг болгаш ажил-иши шынарларын толардып турар боттадылар агитатор сонгучу бугуру чедир кылып болгаш кандидаттарын дугайында мындыг чүдүлөр, өчөртөр солуннарга парлалгас турары эргежок чутула. Депутат бугуру оң сонгучуларын бугу соругуларын сонгучулар-биле калы шийтирилээр, күтүскен болганда, сонгучу бугуру депутатты, а депутаттар сонгучуларын эки билген турар ынчанга чутула болуп турар. Ынчаарга кандидат дээр агитация чүгө депутат кандидатты сонгучуларга таныштыры-биле, оларын долчу намыдарын тайылбырлаар-биле кызыгаралганын болгаш

билдиги. Сонгучулар боттадылар бугу-чазымын агитас-массалыг ажилы сонгучу бугурулган боттадылар, энергиян ажил-агыгын практиктик, сорулгаларын шийтирилгесинге улаандыр, ылаңгыа хунун сонгучулар болгаш чутула айтырылар — чаксы тарылга бугу таладыг боттадылар хандырынын, мал кыштагалдышынын организациалар эртерип, оң чаш талун менди аларын, бугурулган планарын долур болгаш ажил күтүскен турарын кижилеринг күжү мобилизааар, оларын политиктиг болгаш куш-ажылчы көдүрүшкунун улам бедир сорулгалар.

Кандидат дээр агитацияны эгези, оң чутула кээзе депутаттарга кандидаттар-биле ужуражылгалар болгаш оларга сонгучуларын бээр чагыларын четче барымдаалап көрү болуп. Чер-чер Советтеринг депутаттарына кандидаттар-биле сонгучуларын бугу ужуражылгасын чер бугурун белик денелге, организациалар болгаш ажил-иши байдалга эркен турарын партиа организациалар, оларын хей санын агитаторлары хандылар. Ужуражылгалар болгаш чагылар чүгө мактаалар, негелдиг болгаш алааашкынар эвес, харын Советтеринг, ажил-агыг организациаларын мурунда турар чутула сорулгаларын күтүскен ажилчы чоннарнын күжүн мобилизаап, курлавыларын болгаш агитаторын илередип турар ханы утка-шынарны чутула-ажылчылар болгаш турары чутула.

Төрөөн Коммунистг партианын, Совет чазан долгандыр сырый натыйжа бугу совет улус-биле бир дөм, бистинг республиканын ажилчы чоннары моң мурундагы бугу сонгучуларга бир элестетилген, илелкейлиг кирип илелген. Ажилчы чоннар депутаттарын чер-чер Советтеринге 1965 чылдың март 14-те болуп сонгучуларга бугу сонгучулар боттарынын бадылаашкынарын чонун эң төлөтүг оолдар, кыстары — бистинг кандидаттарыныс дээр бээр дээрин чыгынг — чок. Иччалза-даа, кандидат-даа политиктиг улуг кампанияга ышкан, чер-чер Советтеринг сонгучуларын улам улуг чедикшиининг болуру партиа организациаларын, бистинг агитпунктуларыныс, бугу агитаторларыныс билдиг организациалар болгаш тайылбыр ажилындан бугу хамааржыр дээрин ханым-биле билдир ужураут бис.

ЧЕР-ЧЕР СОВЕТТЕРИНГЕ СОНГУЛДА ХУНУ УЛАМ ЧООКШУЛАП ОРАР

Чоннун төлөптиглери

Улут-Хем районун «Улут-Хал» совхозунун Арыг-Бажы салбырын ажилчы чоннарын сонгуду мурунун хуралы болган. Улут-Хем район Советининг депутаттарынын кандидаттарына бугула ажаакчымы Донга Бителдейни, ажилге ажаакчымы комсомолчу Даржаа Долгарын болгаш өскө-дээр дээр депутаттар.

Хуралга санал берген сонгучулар депшиктинген кандидаттарын чыгыс үе-биле дегеминишээр, оларга чагыларын бергенер.

В. ДИМИТ.

Тес-Хем районун Шынаа калдэ Советининг ажилчы чоннары

боттарынын төлөптиг кижилерин район болгаш кээзе Советтеринг депутаттарына кандидаттар кылдыр депшиктенер. Депшиктинген аразында мурунчак саанчылар Зоя Илам, Зина Мынмаа, ийчи Александр Хирбе, туджуга Александр Кому, малчыну Буарай Сарыг-оол, Дина Ловай олар бар.

Сонгучулар боттарынын мурунчак депутаттарын кандидаттарын чыгыс үе-биле дегеминишээр, сонгучулар болгаш турар чыгыс калыптар турар. Туджуга материалдар боттадылар бугула 300 кубометр мышты боттадылар.

С. МОРГУИ.

АГИТПУНКТУЛАРДАН МЕДЭЭЛЕР

КЫЗЫЛДЫН № 19 агитпунктуу (эргелектиң майор Чыба) сонгучулар ортузунга тайылбыр-массалыг ажилдарын күтүлгелер турар.

Агитпунктуун төвү хоорайнын шери комсомолдарын бажында турар. Сонгучулар достуг шатын мааа эртерип, лекциялар болгаш беседалар чыгып, номчулгалар кылып дамчыга берген.

Чоокта чаз мааа СЭКП-коммуну лектор аңа А. Л. Пешкин дегел байдалын дугайында лекция номчаан. Ол лекциянын сонда шөөлөр бажынын шөөлөрүнүн солун концертин сонгучулар көргөн.

С. ВПЕШ-ООЛ.

«УЛУТ-ХАЯ» совхозун Алды-Шынаа суурунда агитпункт бар. Чер-чер Советтеринге сонгучулар кампаниянын чедикшиининг эртерип дээр ажил мында эки тургустунган. Агитпунктуу шөөлөр чараш болгаш утка-шынарны. Оң турар бажынын ишти чыгып, арыг-сидиг.

Мында 12 агитатор малчынар ортузунга тайылбыр ажилдарын

доктаамал чорудуп турар. Оларын аразында аштер Хоалыг Чаныш, Ондар Донуша олар эң ажилдыг агитаторларын санын кылар.

Агитпунктуга агитаторларын төвүлү хуралдары дарт уаа болган. Сонгучуларын боттадылар бугу кылдыгын. Чер-чер Советтеринг депутаттарына кандидаттарын сонгудулар окруттар коммиссиялар бугурун.

А. ДАБЛАДАИ.

Чоокта чаз Кызылдын № 17 агитпунктуу Кызыл хоорай Советининг депутаттары биле сонгучуларын ужуражылгасын болган. Хооруктоон даргазынын орадакчыны М. Попова, хоорайнын калы камгалал кылдынын эргелектиң Ю. Бовенский, хоорайнын шагда кылдынын чалынгыи К. Сонов олар боттадылар депутат ажил-чорудулганын дугайында өчөртөр сонгучуларга кылып бергелдөөн.

Бөжөөнги кижикчилерине бажы институтун студенттерин солун концерт көргүскөн.

М. ОСУР-ООЛ.

Куш-ажылчы белектер-биле уткуур

ЧӨӨН-ХЕМЧИК. СЭКП-ниң XXII съездин аттыг колхозтун малчынары чер-чер Советтеринг сонгудулгасын чаз чедикшиинер-биле ужуражыр дээр куш-ажылчы элчегде киргенер. Хойжуларын кыштагаларында шээр малдын оолдаашкынын кызын-не түлүктешкине. Февраль-дун баштайгы чартыгына чедир 600 ажыг хой оолдаан, оң 630 хураган менди камгалап алдыган. Эң анык хойжу Бегзи Оскал-солдун колданыла 283 хой төрөп, оң 300 хураган менди доруктуп турар.

Бо-лаа магалыг-ла кыштыр. Төрөп хойларын суду-даа элек, хураганнар-даа маалымчалдыр. Бо чылым хой хураган өстүрүлгенин илелгил бар. Ынчанга мен бо чылым 100 хойдан 110 хураган камгалап алдыр, хой бугурун 3 кг дүктү кырып алдыр мен. Социалистг чарыкка «Болшевник» колхозтун хоочун хойжуу, Тыва АССР-ниң алдарлыг малчыны Хоалыг Сагыс-пааны кыйгыра: мен — деп, Бегзи Оскал-оол чутулап алдыр.

Дөргүн сүт-бараан ферманын саанчылары сонгудулар хунуге куш-ажылчы белекти сөнөөр дээр чарышты калбарган. Ферма январь айда күрүнге 4 тонна сүтү садыр тургаш, 7 тонна кылдыр күтүскөн. Мурунчак саанчылар Монгуш Алды-кыс, Мады Сангы-Бадирча олар хунде бир саар инектен 6-7 литр сүтү саап ап туралар.

Дөргүнчүлөр бо чылдың бирги кварталында күрүнге садыр сүтү планын чер-чер Советтеринг сонгудулгасын — мартын 14-ке чедир күтүскен хулаа.

К. КЕРТЕК.

«СҮТ-ХӨЛ» совхозтун Киров аттыг салбырында эң Донга Бистан-оолдун удурулган бот-оругла-чарыгалыг хойжу бригадына 670 баш төрөп хойну 674 хураганын бугу камгалап алган. 217 хойдан 220 хураган алган Сарыглар Эртин бо хундерде хойжулар аразында чарышты бирги черчиде чоруп турар.

Д. ХУРАЛДАА.

УЛУГ-ХЕМ. «Найрал» совхозтун херээжен хойжуу Анайал Хеленин колданыла 480 ажыг

төрүүр хайнак хой бар. Мында хойну оолдаашкыны массалык-биле чоруп турар. Баштайгы хундерде төрөп 190 хойдан 210 хураган ажаап алдыган (20 хой ийиствен). Ол дээрде эдержилге үезинде хойну эки семирткинни ачмы болган.

Х. КИМ-ООЛ.

БАРЫН-ХЕМЧИК. «Барык» совхозтун сүт-бараан фермаларын коллективтери чер-чер Советтеринг сонгудулгасын куш-ажылчы чедикшиинер-баш уткуур туралар. Социалистг чарыкка киришкеш, совхозтун саанчылары бо хундерде районда бирги черин ээлеп, бо чылдың бирги кварталында 36 тонна сүт садыр ам 38 тонна кылдыр күтүскен алган. Эртен чылдың ол-ла үезинде турганында сүт бугурун совхозта 2,5 катан көвүдөөн.

Бо куш-ажылчы тилелде Бижикиг-Хаяа коммунистг куш-ажыл сүт-бараан ферманын коллективининг салышкынары эвээш эес. Күрүнге сүт садырын квартал планын барык сөзөн ажыг хууун бо ферма күтүскөн.

Бижикиг-Хаяа сүт-бараан ферма сүт садырын чыл планын хуусаа бетинде күтүскөн, пландан дашкар 45 тонна сүтү күрүнге дужаар деп хулааган.

Д. ЕНДАН.

ӨВҮР. Бо хундерде чедир «Кызыл туу» кээзе ажил-агыг артелинин 2379 хой төрөп, 2569 хураган камгалап алдыган. Ол дээрде мурунда чылдың түнелгелден ыраатла белик түнел болган.

Хойжуларын аразында Ооржак Кекек, Сат Оолак, Саа Куу олар бугу-ле төртүртүн хураганнары чилдир чокка ажаап алган.

Чер-чер Советтеринг сонгуду хунуге алдыр болгаш куш-ажылчы шийишкыны колхоз бугурулушун эске участканында база калбарган. Садыл сүтүлгас сонгучу бугуру колхоз чылдың одала сезонуна хергелээр 6 кубометр огулар ылыгы боттадылар хулааган, оңу ам күтүскен алган. Оң ылай өгөс бугуру тайгалда машина орунче тудурун 20 мын үндүр сөөртүрүп хулааган. Оң күтүскен ам чоруп турар.

Совет Армияның болгаш Шериг-Далай Флодунун 47 чыл оюнга алдар болдурган байырлалдыг хурал

МОСКВА. (СЭТА). Москваның ажилчы чоннарын болгаш наймысала гарнизонунун дайынчыларын төлөөлөкчилерин ССР-ниң Чепсектиг Күштерининг 47 чыл оюнга алдар болдурган байырлалдыг хуралы февраль 22-де Совет Армияның Топ театрынга болган.

Көрүчүлөр дайыга ажилчылар болгаш албан-хакчылар, армиянын, ужуз чүдүлүг болгаш флоттун генералдары, адмиралдары, офицерлери болгаш солдаттары, эртемнин, литератары болгаш уран чүдүлүг ажилдакчылары, камгалап үлгүлүг ажилдакчылары долур олурунган.

Хуралдын президиумунда — Совет Эвилелинин маршалдары, тус-тус шериглерин маршалдары, Совет Армиянын болгаш Шериг-Далай Фло-

СОВЕТ АРМИЯНЫҢ БОЛГАШ ШЕРИГ-ДАЛАЙ ФЛОДУН ШЕРИГ АЛБАНЫҢЛАРЫН ССР-НИҢ ОРДЕННИРИ БОЛГАШ МЕДАЛЬДАРЫ-БИЛЕ ШАННААНЫ

ССР-ниң Дээди Советининг Президиумун 6 чылдың февраль 22-де Чарлы-биле дайынчы болгаш политиктиг белектерге шыгарганга көргүзүлгө база шеригтин чаз нарын техникаын чедикшиининг ший-

дунун генералдары болгаш адмиралдары, наймысала партиа, совет болгаш хей-ниги организациаларын төлөөлөкчилери.

Хуралдын кижикчилери СЭКП Т-К-ның Президиумунун составын хундулуг президиумга бир үн-биле солган.

СЭКП-ниң Москва хоорай комитетининг бирги секретары Н. Г. Егорыч бейирилдиг хуралды ажиткан.

Совет Чепсектиг Күштерининг 47 чыл оюну дугайында илелдиг ССР-ниң Камгалап министр Совет Эвилелининг Маршалы Р. Я. Малиновский кылган.

ВЛКСМ-ниң Москва хоорай комитетининг секретары В. А. Жаров Совет Армиянын болгаш Шериг-Далай Флодунун дайынчыларын наймысала аныктарын мурундан байыр чедирген.

гөздүп алганы дээр 244 кижини Кызыл сылгыс орден-биле болгаш 77 кижини «Дайынчы ачы-хавыга дээр» деп медаль-биле шаңнаан.

(СЭТА).

ФИНЛЯНДИЯНЫН ПРЕЗИДЕНТИЗИ УРХО КЕККОНЕННИНГ МОСКВАДА КЕЛГЕНИ

Финляндиянын президентин Урхо Кекконен кайды-биле кыды февраль 22-де Ташкенттен Москвага чедип келген. Финляндияның даштыкы херектер министри Атин Барылайнен кайды-биле болгаш албанын өскө-даа кижилери президентин үлөп чорутуу.

Финляндиянын болгаш Совет Эвилелининг курузе туктары-биле шийе-

каан Внуково аэродромга найырлалдыг куртуенин баштынын болгаш оң кады чорал кижилерин ССР-ниң Дээди Советининг Президиумунга даргазы А. П. Микоян, ССР-ниң Дээди Советининг Президиумунун секретары М. П. Георгиде болгаш албанын өскө-даа кижилери уткуп алган.

(СЭТА).

КОНТРОЛЬ ЧОРУП ТУР

Каа-Хем районда чаксы хову ажилдарыга колхозтарын канчаар белектерин турарын хыналдаын чоруткан. Хыналдага дыка хей активтилер киришкен.

Районда тракторларын болгаш автомашиналарын септелгенин «Сельхозтехника» салбырында болгаш шүүт колхозтарын боттарында чорудуп турар. Салбалдарын, андазынарын болгаш өскө-даа кожуг машиналарын колхозтарын мастерскаяларында септеп турар.

Дөрг чартык алларын дүргүлгас тракторларын 60 хууун, салбаларын 40 болгаш андазынарын



Чооду Тере-Бижи «Тес-Хем» совхозна 6 чыл трактористеп амылдаан. Бо үениң ишинде ол дүргүлгас механизаторларын санынга кирип, ошакшан амылыга бедир көргүзүлгө кирип ап турар. Сөөлүг хундерде анык механизатор «Сельхозтехниканы» Самагалдай салбырынга тракторлар септеп турар. Ол хун нормалын 100—105 хуу күтүскен, бодуну өөрү-биле бир дөм, тракторлар септелгенин чер-чер Советтеринг сонгуду хунуге чедир доозар дээр күженишкенин ажилдар турар.

ЧУРУНТА: Чооду Тере-Бижи. Септелге үезинде.

Фото С. ЧАЖИН-ОЛДУУ.

Белеткелди дүргедедир

11 хууун септөөн. Ынчаарга чаксы хову ажилдарыга чедир кыска хуусаа аркан турбуже, 83 тракторларын, 93 салбаларын, 96 андазынарын септээр ужураут болуп турар.

Техниктиг ажаалданын графиктери чок, септелгелер аразынын хуусаалары сагымтымайып турар, оң ужурунда 1964 чылда аны-бугу чылдааганынын түнелгелде трактор болгаш комбайн парыгында 50 чедир хууу хунун-не аңаа туруп турган. Ылангыя «Совет Тыва» болгаш «Октябрь 30 чылы» колхозтарга комбайнларын болгаш тракторларын аңаа тургушкуну кончут

үргүлү болулаан.

Септелгенин тракторларын хей кезин кыжын мал чөм болгаш ыш сөөртүргө ажилдап турган ужурунда оларга база эргежок чутула септелге негеттинерин барымдаалап көөр херек.

Чамдык колхозтарын инженерлери болгаш механиктерин ажилдап турар техникага техниктиг ажаалдын багай организациаган. Техниканы аңаа тургушкуну болгаш артык кезектерин амыр чарыгдар чоруктарын чүгө оң-биле тайылбырлап болу-тур.

«Сельхозтехника» салбырын септелге базазы эки станок болгаш транспорт дерин-биле чепселенген, иччалза «Сельхозтехниканы» район салбырын удуручуларын мастерскаяларда техника септелгени багай организациаган. 1965 чылдың хову ажилдарыга тракторларын болгаш ажил-агыг машиналарын белектер алырга колхозтарга организациа-техниктиг эргежок чутула дузаны чедирбей турар.

«Сельхозтехника» салбырында болгаш колхозтарда бугурулган шөөлөр багай ажилдап турар. Эртен чылдың сөөлүг кварталында план дугура бо салбыр 36 тракторларын септээр тургаш, чүгө 20-ны септөөн. Бирги кварталдын бугу чартык айынын дүргүлгас чүгө 8 тракторларын септөөн.

Септелге куш-ажылды четпес организациа-биле чергелештир, тракторлар болгаш кээзе ажил-агыг машиналарын септелгенин оң-чүр чоруп турары эргежок чутула артык кезектерин болгаш агрегаттарын бо салбыр колхозтарга бербей турары-биле тайылбырлаттынар.

Тракторлар, салбаларга, андазынарга болгаш автомашиналарга дыка хей артык кезектер болгаш агрегаттар кээзе ажил-агыг артыктеринде чедипшээр турар. Ол дугайында илелгилер, чагылар салбырда аңаа чыдар. «Совет Тыва» колхозна

11 аттарын, «Октябрь 30 чылы» колхозна 19, «Кызыл туука» 18 аттарын аны-бугу кезектер негетини турар, автодугулар бугу ажил-агылдарга херек болуп турар.

Районун колхозтарында тарылга шөөлүг четпир үезинерин урунган, иччалза-даа оларын барык дең кезиниң үер шынарын хынап

ОНЗА ЧУГУЛА ТУДУГЛАРДАН

Ак-Довурактын даг-дүсү руд-
нигиң дагжылары бо чылын
эки шынарлыг руда дээш шү-
дүргү демисежиң эгелээрнер.
Даг-дүсү чекче хуу барын кы-
нап көр лабораторияже чору-
дар руда чүдүргөн машиналар-
ны бригадирлер боттары үдөп
чоруп турарлар. Аңаа бар-
гаш, олар лабораторияларны
ажылын көрүп, түңмелин ал-
гаш, дораан рудникке чоруп
турар.

ЧУРУКТА: Даваа Саянов-
тун мурнакчы бригаданын
белеткэни руданы төп лабора-
торияда үүрмектеп турары. Ла-
борантка Лилия Бойко биле
Даваа Саянов үүрмектээр ста-
ноктун ажылын көрүп турлар.

Фото Г. ФЕДОСЕВИИ.

БИСТИН ИНТЕРВЬЮВУС

Артельдин экономикаызы хөгжүп турар

Бай-Тайга районун «Кара-Хөл»
колхозунун ажил-айгырнын хөгжү-
дэнин дугайында бистин коррес-
пондентин Сергей Паву колхозтун
кол зоотехник Март Салача-биле чу-
галашкан. Корреспондентин ай-
тырыгына оң хаттарынын
моон алаанда парадимыс.

Мал ажылында чедип алган че-
диншилер таласы-биле чүнү чуга-
лап болур силер?

— Бистин колхозуус 1959 чыл-
дын мартта тургустунган, колдуула
мал ажылдыг колхоз чүе. Амгы үеде
1407 мийиштыг бола малдыг, 14.304
шээр малдыг, 284 баш чыгылыг
бис. Тургустунган хүнүстө турга-
ны-биле деңизерге, мийиштыг бола
мал 183, шээр мал 146 хуу өскөн.
Оң-биле чергелештир ола-а уенин
дүргүзүндэ эт бүдүрүлгези барык-ла
уш катан, сүт бүдүрүлгези 231 хуу,
дүк бүдүрүлгези ийн катан көвүдүн.
1964 чылда 215 тонна эттин, 151
тонна сүтүн, 191 центнер дүктү кү-
рүңгө саттымыс, 213 гектар шөлге
мал ченери тараан бис.

Мал ажылында мурнакчылар дуга-
йында чүнү чугалаар силер?

— Бистин малчыларымыс мал
ажылынын продуктуларын көвүдери
дөш кызымак ажылдап турарлар.
Саар салык ферманын улуг ка-
дарыныс коммунист Иргит Сагды
(ферманын үдөпүң база ол харылап
турар) салык сүдүн көвүдери дөш
оң-белчирини шын таарыштырып
турар. 1964 чылда дөрт катал олар
салаа. Оң калды Иргит Балчыт
болган комсомолчу ийн үрү ферма-
нын мурнакчы саанчылары—Четек-
мал биле Алдын-икс 13—13 салык-
тарын бирөөнүнден-не 302—380
литр сүтүн сатканнар. Ферма нити-
зи-биле өрткөн чылын 31 тонна сүт-
тү күрүңгө саткан. Кызымак мал-
чынын салыктарын ол Алаш-Бажы-
нын Билегиде дешкилепкен турар.

Коммунист Хертек Олаң эргелек-
чилээн Кула-Аксир сүт-бараан фер-
манын колхозтунга база багыт эвес
ажылдаан. Күрүңгө 113 тонна сүт

саар планын 121 тонна кылды
ажыр күсүткөн. Хертек Долуна,
Салчак Караш олар саанчыларын
социалист чарыжын тилекчиле-
ри. Нитинин мал ажылына оң
ажыг чыл ажылдап турар инек ка-
дарчылары Хертек Даш, Хертек Са-
мыаа олар хей сүт дөш оңаа кызы-
мак демисежиң турарлар. Илангы
Хертек Даш өрткөн чылын 100 инек-
ке оңаштыр 92 бызааны менди до-
руктурган.

Шээр малдын бот-орула-чарыла-
жыг үш бригадасы бар. Олар өрткөн
чылын 116 тонна эттин, 19 тонна
дүктү бүдүргөн болгаш төрүрүтүс
хейга оңаштыр 74 хураганын менди
доруктурган. Оңаңада №1 хойжу
бригада (бригадир Хертек Сагаан)
чүс хойга оңаштыр 81 хураганын
менди доруктурбашан, хой бүрүзүн-
дэ 2,6 кг дүктү кырып алган. Сук-
пакта №2 бригада (бригадир Хер-
тек Олаң) чүс төрүрү хойдан 81 ху-
раганын камгалап алган.

Хойжу Хертек Успун 100 төрүрү
хойга оңаштыр 102 хураганын мен-
ди ад, колхозтун хойжарынын
тергинин болган. Ол ышмак Бүжүт
Олаң, Хертек Чымыа, Хертек Чымыа,
Донгак Сайын-ола, Хертек Эрэчин,
Иргит Балчыт олар мал төлү менди
доруктурган болгаш дүк кырып алыр
таласы-биле дөшө көргүтүлгөргө.

Мал чени ышык үеде эң чугула
болгаш. Силернин белеткэни чени-
риңер четчир бе?

— Колхоз өрткөн чылын мал чени-
ри белегээртин планын 107 хуу
күсүткөн. 977 тонна ситен белег-
еттинген. Мал ченери белегээр
таласы-биле Сукпактын хойжу бри-
гадасы багыт эвес ажылдаан. Көк-су-
ла тарымы болгаш ситен кезер шөл-
дөрүн сугуткан. Бригаданын хой-
га 121 тонна калдыг ченер белег-
еттинген, оң 38 тоннаа көк-сула.
Белегеттинген ченер четчир.

Бистин бүгү малымыс Сукпактын,
Туралыгын, Оңаңадын, Шивилиг-
лерин кыптагыларында хур, менди
кыш ажып турар. Чайгы үеде бүгү

чүзүн малдарымыс Ажыктарын, Э-
ли-Хеминин, Бестиг-Хелдун, Чөл-
чү-Бажынын, Деле-Колдун, Ногаан-
Холдун серин өттүгү чайлагларына
оңар.

Колхозтун анша орулгазы кан-
чаар алып турарың?

— 1959 чыл-биле деңизерге кол-
хозтун акша орулгазы барык-ла 2,4
катан көвүдүн ийкеке 1964 чылда
238177 рубльдин орулгазын кирип
алган. Оң 85 хууу мал ажылында
кирген. Арктан анымыр ажылдаан,
керөөсүзүр түдүг амылганын,
чүк сөөрткенинден алынган.

Малдын уксаанын экинжиде тала-
зы-биле кандыг хемчеглер алынып
турарың?

— Мал ажылынын продуктуларын
белдирер-биле уксаажылыга айты-
рымыче үдүт ичкөөгөйди салып ту-
рар бис. Хамыктын мурнула та
инектерин симментальдылар апаар.
Ол сорулганы боттаандылары-биле 5
симменталь бүдүрүкчүлери салып
алган бис, бо чылын ам-даа үштү са-
ды алмыр көрүңгөн.

Сарыкты та инек-биле хайна-
таштырар ажылды моон оңаңаар ка-
лаа—хемээли-биле боттаандылар.
Төрөл эдержилгени болдурбас талэ-
де, сарык булагынын орнажыг дуга-
йында «Барык» сөөктүн дирек-
ция чери-биле дүргүзүлганы кылган
бис.

Ынчаарга Сукпак девискээрине
тыва хойжарынын дүктүг көш-
карлар-биле хайнакташтырганын
бирги салаалын көвүдери, өшкү-
ристы бүрүн-биле аноржуккан,
Деле-Колга өшкү ажылын сайыра-
лыгын планнап турар бис.

Малдын уксаанын экинжиде
болгаш төрүрү малдарын кызырап
төрүрүн болдурбашынын кара чангыс
быжыг магадымалы болур тарып бо-
о-адылгаш үлүг кичээттей салдынып
турар.

Бо хемчеглерин амыдыралга бот-
таандыларынын соонда колхозтун
экономикасы улам быжыгар, малы-
мыстың уксааы экинжиде.

Уран чүүлдүн чаа бедиктеринче

РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң даргазының оралакчызы В. И. Кочемасов-биле беседа

Литература болгаш уран чүүл талазы-биле шыгараңгай чогаал-
дар болгаш амылдар дээш РСФСР-ниң Күрүне шаңнадарының дуга-
йында Россия Федерациязының Министрлер Чөвүлелиниң донта-
лын солуннарга парлап үндүргөн. Бо шийтирнин тайылбырлап
бээр РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң даргазының оралакчы-
зы В. И. Кочемасовтан СЭТА-ның корреспондентин дилээн.

— Орус уран чүүлдүн күжү улустун амыдыралы-биле, оң дээ-
ре чүткүлдери-биле кезээде сырый холбазыг болуп келгенде —
деп В. И. Кочемасов чугаалаан. — Россияның литературазының бол-
гаш уран чүүлүнүн мурнакчы талээлекчилери боттук чүвениң хей
яныз чүүлдерин илередиң көргүзериң, бодунуң үезиниң чырыкты-
лыг идеалдарын тургузарын боттарының чогаалдыкчы чорунуң со-
рулгазы болгаш боданы кылдыр көрүп келген. Бистик чүрүтүстө
чогаалчынын, чүрүкчүнүн, музыкантынның, артисттик чогаалдыкчы
чорун бүгү үлүс хүлээп көрүп, хүндүтүп база ынакшып турар.
Коммунизмни тургузар, чаа кижини кижиздер талазы-биле партия-
га дузалаарын уран чүүлдүн амылданчылары боттарының эң-не
хүндүлүг херээ кылдыр санап турарлар.

Бистик уениң чугула болушкунарынче болдунар-ла шаа-биле
ханылап кирер, улусту хөлээдип турар чүүлдерин дугайын шын
болгаш чачынандыр тоомуур, оң идеалдериниң болгаш күзөл-со-
руктарын дугайын чугаалап бээр чүткүл бүгү совет уран чүүл-
ге ышкыш, Россия Федерациязының уран чүүлүнүң база-ла харан-
терлиг. Бистик үезисте чүрүкчүнүн үнү оңа күштүг умур-дузалыг
болуп турар. Күлтураның амылданчылары чаа болгаш мурнакчы
бүгү чүүлдерин бадыткатынын тургустунарына оңа сонургал-
дыг.

Бистик кайгамчың боттук чүүлдерин хей националдыг уран
чүүлү тургузуп турар чаагай үндөсүн болур. Чыл келген тудум-на
Россия Федерациязының литературазына, чогаалдыг болгаш театр
уран чүүлүгө, музыка чогаалдыгына чогаалдар көстүп илээп ту-
рар. Уран-чечени, идеялыг деңгели бедик ыныг чогаалдарын хү-
лээп көрүп чөптүг. Ам республиканың чогаалдыкчы интеллигенция-
зы улуг болушкун — чогаалчыларын, чүрүкчүлериң болгаш
композиционерларныкы сөздилеринге белдигенип турар. Чогаалдыкчы чө-
рунтун эң чугула айтырыгларын чугаалажып көрүп уран чүүлдүн
улам ыңгайы өзүлдегиче дузалаары чигиниң чок.

РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң мырыңай чаа хүлээп ал-
ган донтаалы РСФСР-ге литератураны болгаш уран чүүлү улам

ыңай хөгжүдөр, литература болгаш уран чүүл талазы-биле шыгара-
ңгай чогаалдарны болгаш амылдары маңап шаңнаар сорулга-
ларга база бараан болур умурлуг. Литератураның болгаш уран
чүүлдүн шыгараңгай чогаалдары дээш шаңнадары чыл бүрүдө
тыпсыр. Ол чогаалдар социалист реализминин принциптеринге
дүжүп, калбак хей-нитиниң хүлээп көрүшкүнүн алган турар
умурлуг. Ындыг чогаалдарын шаңналга кирир эргек РСФСР-ниң
министрстволарына болгаш төп албан черлеринге, культураның
край болгаш область органнына, чогаалдыкчы эвилдерге болгаш
институттерге, профессорларның, ТН-ларына, журналдарын,
солуннарның редакция коллегияларына, хей-нिति организация-
ларына тыпсып турар. Чогаалдарын шыңгыгы хынап көрүңгө ү-
дөзүлгөсү бүгү талазы-биле чугаалажып көргөниң түңмелинде
шаңналга кирир деп чүе билдингир.

РСФСР-ниң Күрүне шаңнадарын 1966 чылдан эгелээш чыл бү-
рүдө тыпсыр. Литератураның болгаш уран чүүлдүн ол алдарга то-
лептиг болган амылданчыларына «РСФСР-ниң Күрүне шаңналы-
ның лауреады» деп атты тыпсыр, дипломну, хүндүлүг демээш бол-
гаш 2.500 рубль акша шаңналын бээр.

Литература талазы-биле М. Горький аттыг үш шаңналды, чүрүл-
га уран чүүлүнүң талазы-биле И. Репин аттыг үш шаңналды, музы-
на уран чүүлүнүң талазы-биле М. Глинка аттыг үш шаңналды,
театр уран чүүлүнүң талазы-биле Н. Станиславский аттыг үш шаң-
налды донтаадып тургустан.

Хей-нитиниң саналап кирир чогаалдарын болгаш амылдары-
нын баштай хынап көрү хүлээлгич комиссияны РСФСР-ниң Ми-
нистрлер Чөвүлелиниң чанынга тургузар. Комиссияга амылдарын
кирир хуусаазы—июнь 1-ден орай эвес болур. РСФСР-ниң Ми-
нистрлер Чөвүлелиниң башылар шаңнадарының дугайында санал-
дарны комиссия аңаа кирип турар. Шаңнадарын тыпсыр дуга-
йында шийтирлерин чыл бүрүдө ноябрь 1-ден орай эвесте парлап
үндүрүп турар.

Орус культураның улуг амылданчылары — Горький, Репин,
Глинка, Станиславский оларның аттары бистик үезисте—коммунизм
тургузушкунуң үезинге толептиг чогаалдарын тургузарынче совет
чогаалчыларын, чүрүкчүлериң, композиционерларын, театр амыл-
данчыларын сорун кирир умурлуг.

МОСКВА, ФЕВРАЛЬ (СЭТА).

КОЛХОЗТАРЫНЫҢ ХУРАЛДАРЫНДАН

Ажыл-херекке чедишкннерни кижилер шийтирлээр

Ленин аттыг колхоз Каз-Хем ра-
йонда мурнакчы ажил-айгырларын
бирээш. Артылың ажил-инишчери
өрткөн ажил-айгы чымында багыт
эвес күш-ажымыч чедишкннерилер
болган. 1963 чыл-биле деңизерге,
1964 чылда тарааны 6418 центнер-
ни хейнү бүдүргөн болгаш гектар
шөлге оңаштыр кызыл-тастың 13,7
центнер дүктүдүн алган. Ынчангаш
колхоз күрүңгө мурнуна тарга ду-
жарынын планын оңаалдыларын
күсүткен. Ол ышмак колхозчулар-
ның амылдан алганы бир күш-хүңсө-
де 2 кг чедир тарааны хувааган бол-
гаш четчир санын үзүңи фондла-
рын уулап алган.

Ажыл-айгы талазы-биле мурнакчы
колхоз бола-да, черинг агрохими-
казын беледир талазы-биле бар чет-
пестерин чыдайдып шыдааган. Күсүк
чери аңдарылажынын планын күсүт-
кен. Ынчангаш келер чылын
1300 гектар черин уду аңдарын ча-
жары артык шүүдөли болдурар.
Моон кол чыдайгааны чер аңдары-
лажынын үезинде тракторларын кү-
жүн чөк амылаанында. Бүгү аң-
дарынын черин трактор бүрүзүнү
хуваара 402 гектар болуп турары
тракторист бүрүзүнү амылдан кыл-
ла чогуур нормазында эвээжеп ту-
рар. Күсүк чер-аңдарылажынын үе-
зинде амылдаа чогуур 27 трактор-
га 63 тракторист солуккан. Тра-
кторларга донтаап амылдар кижиле-
рин четчелеп быжылаанында
ажылга шак мындыг организац чок
чорук болган.

Мал ажылын хөгжүдөр, оон хей
продуктуларын алып талазы-биле чо-
гуур хемчеглер алдынып турарын
дун мийиштыг бола болгаш шээр мал
улам уксаажылыга чогуур нелгел-
дешке четпейн турарын өттүтүп
хуралга илеткеп кылган эш Барха-
тов болгаш аңаа санал берген эштер
деңгелген. Ажыл-айгыда бүгү бар
мейиштыг бола малдын чүтлө 30
хууу, шээр малдын 53 хууу экин-
жиде уксаажыг. Аңаа чергелештир
төрүрү 100 инекке болгаш хойга
оңаштыр алаа чогуур чаш малдын
баш саны ам-даа эвээш. Колхозта
хаан ажылын хөгжүдөр дугайында
ук хуралга колхозчулар чугула ай-
тырыгын көдүргөн. Өттүтүг уениң
иштинде ажил-айгы чүтлө 447 баш
хаан семиртп өстүргөн. Мындыг

хөгжүдөөшкүлериң чыдайгааны ха-
ваннарга хоолдуг ченер белегээр-
тер, оларын ченерин, хаан кайжа-
ларын аштап арыгларын дөң чикек-
тиг бөдүн амылдарын хол-биле
күсүдөп, ону амдыга чедир-ле ме-
ханизациялап турарына.

Мал ажылынын продуктуларын
күрүңгө саларын колхоз чедишкн-
ниң күсүткен. 180,2 тонна эттин,
295,1 тонна сүтүн, 11,6 тонна дүктү
Төрөн чүрткэ берген. Оң-биле чер-
гелештир күрүңгө дүжааттыгын
бола малын баш бүрүзүнүң ортумак
деңгиз 313 кг болган. Илеткеп
эки амылдыг малчыларын болгаш
сүт-бараан фермаларынын амылдан-
чыларын оңаалп демгелгез.

Өттүтүг уениң иштинде төп сүт-
бараан ферманынын саанчылары сүт-
тү бүдүрүлгезин планын ажыр кү-
сүткен, күрүңгө 50 тонна сүтүн ме-
мей дүжааттар. Илангы саанчы-
лар Борисова, Дожкина олар ботта-
рына быжыдаар инек бүрүзүндө
1600—1600 литр сүтүн саап алган-
нар. Элээш-хей малчылар болгаш
кадарчылар-панын оңаалдыларын
ажыр күсүткен дөш немелде теле-
вири, шаңнады алганнар. Чижэ-
лээрге, аныгш инектер калдарчылар
Курашцев, Чула олар инек бүрүзүн-
дэ алган немелде деңгизинге ни-
ти-биле 735 рубль немелде теле-
вири алганнар.

Амгы үеде колхозтун бүгү мал
ажылданчылары белектен хүлээл-
гелерг амылдан турар. Сүт-бараан
фермаларында сүт саалдынын өзү-
дөш хонукта 200 литр чедип турар.
Бо чорук бо чымын бирги кварта-
лда күрүңгө сүт саар планын
күсүдөп болурун херечилеп турар.

Артылың баштаар чери, партия
организациязы СЭК обкомунга У-
плениумун шийтирлерин амыл-
дуларга боттаандыр дөш эвээш
эвес күженишкннерин кылган.
Моон түңмелинде колхозтун бүгү
малчылар чыдайгыны түтүтүг
белдиргедэ чурттап турар.

Чед чымын сөөлү чымында бед-
ик дүжүтү өстүрер, мал ажылы-
ныг продуктуларын бүдүрерин бол-
гаш күрүңгө саларын көвүдери
шиитпирни колхозтун ажил-инишче-
ри нити хуралдан хүлээп алгаш.

П. ПОВ.

КӨВҮРҮТЛЕР ТУДАРЫНЧЕ САГЫШ САЛЫР

Эйлиг-Хем суурдан чээрби беш
километр хире черде каас-чараш
чүрүмалдыг Тос-Тек дээр чер
бар. Ыла «Күш-ажымыч хосту»
колхозтун №2 хойжу бригаданын
мын төвү болгаш чоок-камыда чеди
кодан хойлар бар.

Ол черге чедир орук-харылаа
дугайында чугаалажынып. Туудт
материалдарын чедип алдыр бол-
гаш малчылар-биле харылажыры
чанын, күзүн аңка берге. Чымы
марттан эгелеп Эйлиг-Хемин болу-
тай берген уну эрип эгелээр. Ынчан
машына хамаан чок, тергелг ала-бе-
ки кемпестей бээр. Хемини оң бо-
лаадында эдденп артып калган
дошту чыл бүрү-ле черинге кирип
шылдаар «Ужуга таваржыр бол-
гаш 90—100 рубль чедир чарыдап-
ла үндүрүп турар. А бир эвес аңаа
көвүрүт кылдыр чүе болза, чангыс
чылын үндүргөн шүүдө-биле бү-
түне бээр. Хемин калбаа он метр-
ден ашпас. Аңаа бөдүн болгаш бы-
жыг көвүрүтү кылдып ап болуру-
нук аргазы бар. Ынчанмыска ула-
п күш үндүрүп турган, дожу аштап
алганынын соонда, хемин саргы
сүт баткаш, машына бээр арга
чок кылдыр моондаптай бээр. Оң
улаштыр чаашкын чаарга хемин

Тос-Тектин Калбак-Шык дээр
черде ханымы үш метр хире кооргал-
ды кедир туткан «Көвүрүт» бар.
Хойжу бригада түвүңе болгаш туудт
материалдар белегээр черге че-
дерде ынааыла ону таварып өртөр.
Ук көвүрүтү 1954 чылда дөрт
чудук кежилдир салган, кыргын
калбак ыштаар калкылааш тургус-
кан. Чадар кижж тежерге бейин чпи-
диңейип чыдар. Илчалаа-даа чугу-
ла ажил-херекке сундуккан чола-
чылар машыназынын кабылалыг
ажыны амылдан алганын хан кежил
турарлар. Ирип дүжениге чейке ой
көвүрүтү чартыр дугайында айты-
рыг амыла тургустунмаан. Эйлиг-
Хемин кежил чал көвүрүтү туура,
а Тос-Текте көвүрүтү чартыр
өйү келген.

М. КЫРЛЫГ-КАРА.

ССРЭ-НИҢ ДАШТЫКЫ ХЕРЕКТЕР МИНИСТЕРСТВОЗУНДА

Ажык дайлаг эжиндирп чоран
совет судноларга хамаарыштыр аме-
рикан шериг корабльдеринин бол-
гаш самолёттарынын жүрү-дүрүм
чок болгаш айымдыг хөдөлгөнни-
неринин дугайында уурааныш-
кын боттары ССРЭ-ниң Даштыкы хе-
ректер министрствозу февраль 22-
де АНШ-тын Москвада элчин черинче
чоруткан.

Америка шериг корабльдер эжин-
дирп чоран совет судноларын ча-
нынга көп, айымдыг хөдөлгөнни-
нерин кылганынын түңмелинде үскө-
лөшкүлү кыжанын тургустунуп
келер индыг таварылагалар сөөлү
уенин дүргүзүндэ база катан уда-
дараа болуп турар апарган деп, но-
тада чугаалап турар. Совет судно-
ларын кырынга дескннерин, ча-
мыска оларын кыры-биле мырыңай
ондактыг чавыс жүжүлүп өртөрин аме-
рикан шериг самолёттары ургучуле-
вирияп турар. «Поронайс», «Горь-

кий», «Ю. М. Шокальский», «Федор
Полетаев», «Дальний», «Чернышев-
ский» деп совет судноларга хамаарыштыр
шак ыңдыг өңүч-чөгөөгө хөдө-
лөшкннерин кылганынын тодаргай
чижеткериң нотада кирип турар.

Ажык дайлаг эжиндирп чоран
совет судноларга хамаарыштыр
АНШ-тын шериг корабльдеринин
болгаш самолёттарынын айттыгын
хөдөлгөнниңнереңге шийтирилг
уураанышкыны Совет чазак ме-
делеп база моон сонкар индыг чо-
руктарын болдурбашынын эргежок
чугула хемчеглерин Америка
Катышкан Штаттарынын чазак алы-
рын манат тур деп, нотада чугаалап
турар. Шак мындыг хөдөлгөнни-
нерин болу берип болур уруктаары
дөш бүтү харысалга америка тал-
дыга оларын кыры-биле мырыңай
ондактыг чавыс жүжүлүп өртөрин аме-
рикан шериг самолёттары ургучуле-
вирияп турар. «Поронайс», «Горь-

(СЭТА).

РЕПОРТАЖ

Кызылдын барын талакы бу-
дуулаа кыжын бени доңмас
кымырткайдыр мрал чылар
Донмас-Сугуа эринде ийн кат
кызыл-туңгун бажын турар. Укен
ажыг чылдарда түрүп келген, рес-
публикада эң баштайгы бүдүрүл-
гө черлериниң бирээш—алгы за-
воу ол.

Эртеңи дүн хереп келгеш, са-
рыг херелдерин чашыптарга, оок
туман корткан чүе дөт, көдүр-
лүг эгелээш. Заводтун ханалары
дүн херелден улам өң кирип,
кыза берген.

Ол бажыкче хей кижилер да-
лаштыг шүүжү чоруп турар.
Мен база оларын араачыга кие-
ри бердим.

Тар коридор-биле бар чорту-
румга, тыңгы мага-бөттү, күдөр
каар эр утуктурун келди келди.
Ол кижиден айтырдым:

2-нч
АРЫН

— Заводтун дирекциязы кайда
ирги?
— Моон кырында катта —
дээш, холу-биле дөңжирке айт-
каш, көлүгү кантары-биле мен
топтап көргөш, уламчылаам. —
Силерге ким херекел?

— Заводтун директор азы
ажыверер бар ирги бе?

— Ым...— дээш, боданган хе-
рылг турган, кол ижнер ком-
мандировка чоруй барган, а дирек-
торуус дүн чаа халашкан, ону
пенсияже уладивис, оң орунга
чаа директор кирген— дилди.

— Ынчаарга мастери каймыз
ирги?
— Цех мастери... мен кижж
мен.

ЧӨПТҮГ ЧОРУК ДЭЭШ

Дайынны написти кеминг херек-терини суд истагезинге кирерин 1965 чылдын майдан эгелеп соксадыр дээр ГФР-ниң чаазааны бодалы-биле холбаштыр делегейниң хой-ни-тизи шыгыгы дүвүрүп турар. Дайын-нын доогулганыдан бээр эртенге үе-нини иштиде написти кеминг херек-териниң хой нуруугун суд хары-салгазына кирген болгаш алаан көргүскен дээр түвезин ГФР-ниң эр-ге-чагыргалары боттарынын чүдөк бодаларына барымдаа кылып турар-лар.

Канчаарга-даа шынында херектиң байдалы мырнай сыр өскө. Напизм үезинде истап сүрдүрүп чоран ки-жилерин барын-герман катты-жымшкынын сан-мехелерин суу-гаар алырга, 30 муң хире фашистг кеминг херектериниң мынчага чедир харысалгага кирбөөн болгаш олар-га чогуур кеземчени хүлээлгез. Фа-шистг кеминг херектериниң хой нуруугу ГФР-ниң девискээринге чаш-

тына берген болгаш судтун шийте-лине чаштынар арганы дайынныг гитлержи кеминг херектериниң берип турар байдалар Барын Гер-маннага туруп келген болгаш туру-даа турар деп чүве база эки билди-гир. Ол дугайын илагыла барын-герман юстициянын органнарыче написти идегеттер шүргүп кирген факт херекчилер турар. Ам ГФР-де 800 хире шийтекчилер болгаш прокурорлар шаанда гит-лержи юстициянын аймакчыла-ры чораз. Бөгүн дык хой саныг гитлержилер ГФР-ниң күрүе аппа-радында болгаш барын-герман бун-десерде улуг албан-дужалдарда олору турар.

Делегейниң ийги дайынның үе-линде тайбынга болгаш кижилер төрө-лөткөсү удуз үүлгеткен бужар-чүдөк

кеминг үүлгедигилери дээр фашистг араатаннар кеземчени көргүдери ГФР-ниң эр-ге-чагыргаларынын чүдөк мораль талазы-биле эвес, харын шуут хүлээлгези-дир.

Делегей эргенин суугаар алырга, дайын талазы-биле кеминг үүлгедигилери истап сүрүп хүлээлгези бугу кү-рүнелерге оонажып турар, чүдө дээр-ге, ол кеминг үүлгедигилер бугу үлүс-тарын, бугу кижилер төрөлгөткөн амыдыралчы эр-ге-ажыктарына удуз утланган.

Делегейниң ийги дайынны чоруп турда болгаш оон сөөлүндө гитлер-измге удуз коалициянын күрүнелери гитлержи кеминг херектеринге ха-маарыштыр делегейниң тускай алаан хой документилерин хүлээп алган. Бужар-чүдөк араатанг үүлгедигилери үүлгөткөн бурзулук кижилер

ни кеземчеге кирерин, оларын алаан чалып шылаадыр болгаш напистиң орунуге кирерин күткөн кижилерге ол чорук шыгыны сагын-дырыг болган турарын ол бугу доку-ментилер айттып турар.

Араатанг чоруктарын үүлгөткөн дээр гитлержилерин харысал-газынын дугайында декларацияны 1943 чылдын октябрь 30-де СССР, АКШ болгаш Великобритания кады үндүргөн.

Араатанг чоруктары дээр, кижилерин өдүрүп база шаа-жылааны дээр харысалганы хүлээр ужуруг гитлержи офицерлери бол-гаш солдаттары, написти партизанг кижигүнерин судка кирерин бол-гаш оларга кеземчени көргүдери чед-дил алырынга боттарынын долү шийтирилсин СССР, АКШ болгаш Великобритания ол декларацияныга

шуут меделгези турган.

1945 чылдын февралда, Брым конференцияныга Германия дута-йында хүлээп алган декларацияны-га аялалч күрүнелер илагыла «дайынның бугу-ле кеминг херекте-риниң шыгыны шаажылаага дүргөн кирерин» боттарынын чайгалыш чок сорулгазы кылдыр меделгелерин эржекч чутула деп санааннар.

АКШ-тың, Великобританияны, Францияны болгаш СССР-ниң ат салганы, ГФР-ниң чаазаага күсөдиги албан болур Потсдам дугурулгалары «дайынның кеминг херекте-риниң база араатанг бужар-чүдөк үүлгедигилерг написти хемчеглер-ни планнарынга азы боттаандырыл-га киришкен кижилерин тууду хор-шутууларын болгаш судка шийчиле-рин» көрүп турар.

Делегейниң нийти эргенин нор-малары, дайынның кеминг херекте-риниң истап сүрерин болгаш кезе-мчеге кирерин боттаандырып дугайы-ла күрүнелерниң хүлээлгези, тускай дугурулгалар болза, дайынның на-писти кеминг херектен бурзуун шы-ныг кеземчеге кирер хүлээлгезини шаандагы герман рейхтиң база бир күрүнези—ГФР-ге дагып турар. Кү-рүнелерин ол хүлээлгезин нийтеге хүлээп көрдүнгөн болгаш ону БНО башкаар болгаш.

Бо таварылгада эргижирээрин кандыг-даа хуусаалары чок болгаш турбас-даа ужуруг деп чүвени ба-дыткан турган-даа херэе чок.

ГФР-ниң эр-ге-чагыргалары бот-тарынын делегей хүлээлгелерин ба-рымдаадыр, дайынның написти кем-инг херектеринге хуусаа эргиж-

дээр чорутуу хамаарыштырбазын кө-рүп турар чогуур хоойлужудуганы хүлээп ап болур болгаш хүлээп ал-дыр ужуруг, чүдө дээр ону ГФР-ге, Польшага, Венгрияга, Югославия-га, Бельгияга болгаш өскө-дөө чур-тарга шак ычар кылган болгаш.

Делегейниң ийги дайынның ки-релерин делегейни чыгач киргез, кижилерниң ханын далай дег төккөн гитлержи кеминг херектериниң «олар кааа-даа, үр-даа үдө шыгыны шийтедген чаштынныг чорутуундан хамаарылга чокка, шыгыны шаажы-лаага кирер ужуруг» деп, Совет чааактың чокка чаа кылган медел-гелинде чуталап турар.

Написти кеминг херектериниң ахилчектеп өлүргөн хой миллион кижилерин чырыткылыг тураска-лы дээр оларын өскөн негээриниң аң шыгыны шаажылаанын кирер ужуруг.

Н. УШАКОВ,

Юридичг эртемниң доктор.



Сирияның соңгу-чөөн чүгүндө Камышы ра-йонунда нефтиниң дилеп тыварын совет тускай эртемчилерниң дузазы-биле чорудуп турар. Эрүмнээшкен адагаштарына болгаш септелге мастерскаларына хергелээр дершишкенин-ни СССР-ден чедирип эккелген. Совет өңүк-тери бодунуң дуржулгазын ол черниң ажил-

чиннарына дамчыдып, чаа иергелди шиң-гээдип алырынга дузалажып турар.

ЧУРУКТА: совет болгаш сирий нефтичилер «Румелан-5» деп скважинада.

Фото Л. Медведкочу.

СЭТА-ның фотохрониказы.

АКШ-тың Коммунистг партиязын истап сүрер чорукту соксадыр

АКШ-тың Коммунистг партия-зын судтаар хүнү — март 16 чөөк-мүшлал кел чыдары-биле холбаштыр Коммунистг партияны камгалаар талазы-биле демиселдин комитети парлалга меделгели тараткан. АКШ-тың юстиция министрствозу-нун хөдөлүшкенин ол меделгеле-де бургуу шаап турар. Ол хөдөлүш-кинир Коммунистг партияны хор-рутунче херек кырында утлаган. Дык хой юристер, оң иштиде АКШ-тың дээр судунуң чамдык кед-жигүнери юстиция министрствозу-нун партияны истап сүреринге уаурулга болдуруп турары Макка-ронниң хоойлугун «конституциялыг

эвес» болгаш «бужар-чүдөк» хоой-лу кылдыр санап турар дээржи ме-делгеле чуталап турар. Чурттуг депшигелгил бөлүктөрүн истап сү-рүп турары-биле холбаштыр Кат-тышкан Штаттарын политиктиг амыдыралында айымдыг байдалды комитет айткан.

Суд болза делегейниң болгаш аме-рик хой-нигитиниң удуурамышкы-нын калык чалтын кийтөнгөйге ап, Коммунистг партияны истап сүрерин соксадыр ужуруг деп, ме-делгеле демделеп турар.

(СЭТА).

АКШ-тың сенадында угаазылаадыг үннер

ВАШИНГТОН. (СЭТА). Каттышкан Штаттарын чаазааны Мурнуу-Чөөн Азияда политиказын дугайында айтырыгын талазы-биле хайнышкы-нын сандалашкынар февраль 17-де Капитолитге болган. Ол болза «Мурнуу Вьетнамның айтырыглары-нн талазы-биле сенага эң-ле улуг үскүлөшкөн болган» деп. «Вашингтон пост» солунуң хай-гааракчы Марк бижээн. Каттыш-кан Штаттарын Мурнуу Вьетнамда божанааш байдалын сарымды-биле үнелер турар дөрт демократ-сенаторлар чүдөк-бужар болгаш пер-спектива чок дайынны чуталаа-жымшкынын аргазы-биле сок-садырын саналдаан. «Херек кыры-нда дайынны чуталаа жымшкы-нын чорутса чогуур бе дээр-инде эвес, а ол чуталаа жымшкы-нары каян чорудары дээринде-дир» деп, сенатор Черч (демократ,

Айдахо штат) меделгез. Мээп ап турар чагааларынын 15-тиң 14-гүнө американаар Вьетнамда дайы-ны соксадырын болгаш кризистеги чуталаа жымшкынын аргазы-биле аайлап шийтирлериң негеп турар-дыр» деп, сенатор-демократ Макговерн (Мурнуу Дакота штат) чуталаан.

Мурнуу-Чөөн Азияда тургустуң келген, тайбынның херээнге аймы-лыг байдалды чуталаа жымшкы-биле Женева чөвүлө хурааны чымы-дырза чогуур деп, база-ла демократ-тыг партиянын төлөөлөкчизи болуп турар сенатор Янг (Огайо штат) чу-таалаан. Вьетнамда дайын өнүк-чөгөөлөрүнүн политиказына ший-тирлг удуурамын турар сенатор-де-мократтарга сенатор Нелсон (Вискон-син штат) каттышкан.

Конгода дайын чорудулгазы

Конгогун соңгу-чөөн районна-рында каян турар дындагыларын суугаар алырга, тура халыкчылар шериглери мыда боттарынын дайын чорудулгаларын илдеп кийткен. Махагиден мурнуу талаа 160 ки-лометр ырак Басинди хоорай-ны тура халыкчылар ээлеп алган дугайын Рейтер агентиледин кор-респондентин дамчыдып турар. Ам конго патриоттар Бени хоорайны угууламышкыныга шавар халдаш-кыны калыбарткан.

Леопольдвилде чааактың шериг-лери Уганда-биле кызыгарда Маха-ги хоорайны эжелеп алырынын эл-чегил орадажымшкынын кылган. Ынчалза-даа ол орадажымшкын чедиринки чок болган. Тура халык-чылар Махаги хоорайны уганда шериглериң деткамчези-биле» ту-респондентин дамчыдып турар. Ам конго патриоттар Бени хоорайны угууламышкыныга шавар халдаш-кыны калыбарткан.

(СЭТА).

Көрейни каттыштылары—көрей улустун херээ

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Көрейни кат-тыштыларынын болгаш каян тур-гузанын талазы-биле БНО-нун комиссиязы деп адаар комиссияны илетики алдыгын дээриниң Кол Ас-самблея айттыр. Кол Ассамблея-нын даргазы Квейсон-Секки оң XIX сессиязынын ажылы чыпар-ларын мурунда чуталаан. Көрейни деп алаар комиссияны тур-гузанын болгаш оң ажил-чорудул-ганына Совет Эвилели удуула-нын келген болгаш удуулаанын-даа турар деп алаа холбаштыр совет тө-лөө меделгез. Каттышкан Напизм-лар Организациязы бодунуң уставын суугаар алырга, кандыг-даа күрүе-ниң шийки херектеринге холгаар-лар нандыг-даа эргиз чок дээрин бистер чаныс ууда эвес айтып тур-ган бис деп, СССР-ниң төлөөлөкчизи Н. Т. Федоренко меделгез. Көрейни

каттыштылары шуут-ла иштиги ай-тыры-дыр, ук айтырыгын көрей улус боду, даштыкыдан холгаар-лаашкын чокка, шийтирлээр бол-гаш шийтирилгези турар ужуруг.

Даштыкы шериглери Мурнуу Көрейни эжелеп турарын угуу-чуларын чажырынга болгаш чурт-туг ол кезеңде каржи-дошкун ко-сууларын дегиринге ук комис-сияны ажим-биле аягылап келгени БНО-нун сураа үнгөн ол комис-сиянын ажил-чорудулганын ойлук чок туржугаа тодаргай көргүзүп турар.

Бүгү-ле даштыкы шериглери Мурнуу Көрейни удуурин болгаш бодунуң салым-чолун боду ший-тирлээриниң бодунуң арганын кө-рей улуска тыскары дээр Совет Эвилели туржуп турар.

Ак бажынын дыннады

ВАШИНГТОН. (СЭТА). Совет Эви-лели-биле болгаш Чөөн Европаның чурттары-биле Каттышкан Штаттар-ның садыг харылзааларынын айты-рыларынын талазы-биле комитетти АКШ-тың президентинин чанында тургусканын дугайын Ак бажын чаралаан. Колумбушта (Индияна штат) удуз үлөтүр ээи Ирвин Миллерин ол комитеттиң даргазын-га томулгаван.

Ак бажынын парлалга айтырыл-ларынын талазы-биле секретары-нын дындаканы болза: ол дээрге херектин америк бөлүктөрүн кес-кү төлөөлөкчилерин тургустунган, хуунуң конститутивтиг бөлүк болур. Комитеттиң кезигүнери со-циалистг чурттар-биле АКШ-тың садыг харылзааларынын айтыры-нын

шиитилеп көөр болгаш боттарынын түңнелерин база сүмелерин прези-дентиге илеткээр.

Совет Эвилели-биле болгаш Чөөн Европаның социалистг өскө-дөө чурттары-биле тайбын садыглажыл-ганы калыбартының орун өөренип көөрүн Джонсонун аазааны-биле холбаштыр ол комитетти тургускан деп, Ак бажында онзалап демде-леп турар.

Комитетти тургускан чорук со-циалистг чурттар-биле салыла-жылганы калыбартыныч чуктук АКШ-тың херектин бөлүктөрүнө өлүп турарын илеретип турар. Ол идеяны ам салдар-хамаарыгалыг америк салыг палатазы, хой-хей улуг үлөтүр ээлери, сан-хөчүлөр, кат-тыжымшкынары удууручулар дегип турар.

(СЭТА).

Шаажылакчыларнын чидириш көвүдөп турар

Ассошйетед Пресс агентиледин корреспондентиниң дындадып ту-рары-биле алырга, мурнуу-вьетнам партизаннар Сайгонун чогуунда чаа-лак шериглеринге удуз база катал ийи ууда халдаан. Дүк-Хода 25-ки дивизиянын штабын партизаннар миномет-биле боолаан. Бен-Катта 7-ги полктун штабын миномет-биле база боолаан.

Январда Мурнуу Вьетнамның улусту армиязы болгаш партизан-нары дайынның 7.000 солдаттарын болгаш офицерлери кыскалдан үндүргөн, оң иштиде 200 хире американаар бар дээрин «Хосталга» агентилели айттып турар.

(СЭТА).

КЕМ-ХЕРЕК ҮҮЛГЕДИКЧИЛЕРИНГЕ УДУР ДЕМИСЕЛ—КИЖИ БУРУЗУНУҢ ХЕРЭЭ

Совет кижилер коммунизмин ма-териал-техниктиг баазаны тургуза-рының улуг чаагай программанын амыдыралда чедиринкиниг ботта-ныг турар. Оок-биле кады ком-мунистг суу-биле чурттап, ажил-дап өөрениринге, коммунистг ни-тиледиги тургустуучуун мораль талазы-биле дүрүмдерин чайгалыш чок сагырынга ажалчы чоннары партия өөредип, кижиздип турар.

Ажалчы чоннары ажалок хой нурууу бодунга оонашкан уасток бурзуунда ак сеткилдиг ажилдап, коммунизм тургустуучуунун хе-рээниг шыдаар-ла салымшкынын кийрип турары билдингир болгай.

Ынчалзажок социалистг нийти чуртталганын дүрүмдерин үрээр, нийтиледиге ажалчы ажил кылбас, арагалаар, оорлаар, хулиганнаар, мораль талазы-биле бугулач бол-гаш бистин үеистин негелдеринге таарышпас өскө-дөө кеминг үүл-гедигилер кыла бээр кижилерин бистин араваста ам-даа бар болуп турары дык хараадыгач.

Моон кижиктерин Танды райо-нда база көргүзүп болур. Кеминг үүлгедигилерин хой нурууу арага-га хандыгар чоруктардан болуп ту-рар. Арагачылар, хулиганнар кижилерин амыр-дыш ажилдап, чурта-ларына шалтыткан, оларны ажил-херээниг улуг каражаны та-варыштырып турарлар. «Мехежер» совхозтун ажалчынын Оюн Дажы-Серен моон мурунда оор херек

уаурунда шийтиргеш, эртен чыл-дың сентябрыда хосталып келген. Ол оортан кандыг-даа түңнел кыл-байн, база дагын арагалап, оорла-нып агаалып, база дагып туттурган. Ол ам совет хоойлунуң мурнуна улам шыгыны харысалганын хүлээр апаар. «Тилелге» совхозтун тра-кторист Саа Калчан-оол нийтинин черинге арагалап алгаш, ош-солда үндүрүп, хамаатылары дорамч-лаадыг өстөр-биле сөгөп турганын уламындан ийи чылда хостал-гандыкшы оон өскө чүтө-дөө чед-дирбес.

Эзирин алгаш автомашина башка-р чорук база хамынтың аймыл-дыг. Тес-Хемниң «Сельхозтехника» салбырынын чоллачы Болтовский эзирин маңадып чоруп турган, ха-мааты Таскинни бастырган, оон түң-нелинде ол кижилер. «Тилелге» совхозка трактористеп ажилдап турган Притов дээр хамааты Ондарын оон бастырган, оң ур-жуу-биле үш харыс уруг амызын-дан когаран болгаш бир кижилер аар демдөөн. Ол база арагалаар чорук-туң каргыштыг түңнели-дир. Прит-товту улус сууу шыгыны чурума 10 чылда хосталганын казып ший-теп.

Аар кеминг херектерин үүлгедип турар кижилер дээр моон мурнуу-да херек үүлгеткеш, шийтирип чо-

раан мындыг кижилер бооп турар. Оларны чийгезе «Коммунизмин херек» колхозтун шарыларын оор-лаан Оюн Көгел-оолду, Балгазын сууга арагалаар, чалчык-бууш кыл-дыр талазы-биле сурагжаан Дыр-тын-оолду база кийрип болур. Олар мурунда херек үүлгедип, кеземче херээниг оонажып чоранындан ке-дилгил түңнели кылган болгаш ба-за дагын аар херектер үүлгеткеш, шийтиргилгези болуп турар.

Даштындан көөргө төлөптинг ажилгыр-даа кылдыр сагындырар мындыг кижилер база тургулаар. Танды райоонун мый белектели-зинге Монгуш Серен ур ажилдап, харын-даа мактадып, шаңдалып-даа келген. Ону херек кырында хыял көөргө, суугуу арагачы, чийгез бу-зургачы болган. Районо баштаар че-ринин харысалга чогуу ажиллап алгаш, дык хой мый белекчези бо-луп, шийт эвес нарядтар тургузуп турган, ол организацияны 8 муң ажал рубль когаралга таварыштыр-ган.

Арагалаар, хулиганнаар, оорла-ны чоруктарга удуз демиселди күштерилери эржекч чутула. Со-вет кижилер буруу мындыг төлөк чок үүлгедигилерин көргөн, бийген чөр бурзуунге ону анаа эртербес ужу-руг. Коллектив бурзуу кижилерин-гениң улуг школазы болган турарын чедип алыры чутула. Чамдык ара-гачыларны — хой-нигитиниң чорук-чу

нун урекчилери «мыды таварыл-галар турар-ла болган» дээр бистин чамдык кижилеринс анаа эртир-тип, харын-даа үүлгедигилерин «кыптыгарычче хей-ау кийрип-тер» чүдүлөр бар. Чүвени хандыр көрбөс болгаш алызын бодавас ки-жилерин арагачыларын болгаш ху-лиганнары өнөмчидер чоруп, бу-руулап кижилерге «болуу» бээр суг чүдүдери өң-не айымдыг болгаш хоралг дээрин мык билеп алыры чутула. «Болуччуларына» чор-гаарланып, дажаараан хулиганнар үүлгедигилерин үезинде улам ке-дереп, дружинниктерин болгаш ша-гдаа ажилдакчыларын бак сөгөлгө-лөш азы күш төгөш улам улуг хе-ректерге суг оонажы бээрин утпас ужуруг. Кандыг-даа үүлгедигилер үезинде бижыг турустуң болгаш се-ремчиледип болур херек. Чамдык орук кижилери чоллачыларын күш кийрип, орук кирер» дээр азы чедиртип алганына «өөрүп четир-тенин» илеретип дээр оларга ара-гачы сыгач тургаш кийриптер. Оон демги чоллачыны «эди элп, холу дыңдаа» машиназын канчал-гарын, харын-даа чамдык кижилер амы-тыны хорай бээрин утпас ужуруг. Арагачы уржуу базым санында деп чүвени терде утпа!

Чамдык буруулуулуктарын болгаш албан черлериниң удууручулары-нын база бугулактерлеринин чүвени аскербес, харысалга чок чоруп бу-зургачыларга чагай чешип болуп

турар. «Тилелге» совхозтун ажил-гай эргелекчин Плотников биле тууд башкарыкчыны турган Пе-ченко олар удууручуларынын «ка-раа четпезин» ажиллап алгаш, шийт эвес нарядтар болгаш өскө-дөө до-кументилер кылып тургаш, сов-хозтун хей түңүг акшазын сы-рыпканын истап илереткен. Бир эвес «даргаларың» караа көсүк, кулаа дыңангып турган болза, ол бузууламышкыны болдурбас турган ийи.

Танды районда анык өскөн ор-туунда кижиздигиле ажалы кеде-регил кошкак тургустунганын, оң түңнелинде аныктарынын араам-дан кеминг херек үүлгедир чоруктар бо-ла болу берген турарын бургуу шаап чуталаар херек. Райоонун комсомол организациялары ажалчы болгаш өөреникчи аныктарынын ор-туунга кижиздигилеги тайылбыр ажалын калагызындан-даа артык калыбартыны, массалыг болгаш спортчу хемчеглерге оларны хойу-биле хаара тударын тургустунган байдал негеп турар.

Кеминг херектер үүлгедигиле-ринге удуз демисел, мындыг үүл-гедигилер кааа-даа, кааа-даа анаа эртербес — нийтиледиги мур-нууга ак сеткилдиг кижилер буруу-нун утуп болбас хүлээлгези.

Х. МОНГУШ.

Танды райоонокомунун шагдаа килдизинг ажилдакчызы.